

GEMENSAM ARBETSPLAN

Barnomsorgen i Lemland

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Målsättningar	3
2.1	Barnet i centrum.....	3
2.2	Pedagogiskt ledarskap.....	4
2.3	Pedagogisk grund	4
2.4	Förutsättningar för social och emotionell utveckling.....	5
2.5	Förutsättningar för kognitiv utveckling	5
2.6	Förutsättningar för motorisk utveckling	5
2.7	Stimulerande lekmiljö.....	5
2.8	God omvårdnad och trygghet	6
2.9	Individanpassat bemötande	6
2.10	Demokratiskt och rättvist bemötande	6
2.11	Jämställt bemötande	6
2.12	Ett gott samarbete med hemmen	7
2.13	Anpassat stöd för barn med annat modersmål än svenska	7
2.14	Anpassat specialpedagogiskt stöd i tre nivåer	7
3	Centrala ämnesinriktningar	8
4	Förundervisning.....	8
4.1	Samarbete med skolan.....	9

1 Inledning

På alla barnomsorgsenheter, såsom både daghem och gruppfamiljedaghem i Lemlands kommun, följs den gemensamma arbetsplanen. Planen är gjord med utgångspunkt i *Grunderna för förundervisningen för barnomsorgen i landskapet Åland* (Ålands landskapsregering 2013) och utgående från *Barnomsorgslag för landskapet Åland 2011:86*. Arbetsplanen är även genomläst och granskad utifrån FN:s barnkonvention av barnombudsman Johanna Fogelström-Duns vid Ålands ombudsmannamyndighet.

I arbetsplanen beskrivs de övergripande och gemensamma målsättningarna inom barnomsorgen, samt genomförandet av förundervisningen. Varje barnomsorgsenhet inom kommunen gör årligen upp en enskild verksamhetsplanering, där genomförandet av verksamheten mer noggrant beskrivs. I den enskilda planeringen beskrivs även enheternas specifika värdegrund, vilka ligger till grund för allt arbete inom barnomsorgen. Arbetsplanen och verksamhetsplaneringarna uppdateras årligen och godkänns därefter av socialnämnden.

2 Målsättningar

Barnomsorgen lägger grunden för ett livslångt lärande, verksamheten ska därför vara trygg och lärorik för alla barn. Varje daghem erbjuder en god pedagogisk verksamhet med omsorg och lärande i fokus. Tillsammans med barnets övriga sociala nätverk bidrar deltagandet i barnomsorgen till att varje barn utvecklas till självständiga individer.

2.1 Barnet i centrum

Varje barn på daghemmet ska känna att de är delaktiga i verksamheten och att de har möjlighet att påverka sin egen vardag. För att säkerställa att varje barns rättigheter alltid följs har all personal kunskap om FN:s barnkonvention och dess principer. Personalen ges vid behov fortbildning kring konventionen och regelbundet hålls diskussioner tillsammans med pedagogerna på alla enheter om hur man implementerar principerna i verksamheten. All verksamhet inom barnomsorgen utgår alltid från varje barns individuella behov, förutsättningar och intressen. I planering, genomförande och utvärdering har det enskilda barnets utveckling och lärande stor betydelse. Genom att personalen aktivt deltar i barnets lek, gör observationer och medvetet skapar förutsättningar för varje individ till att lyckas garanteras att barnets bästa alltid beaktas.

2.2 Pedagogiskt ledarskap

För att verksamheten på varje daghem ska fungera optimalt krävs ett gott pedagogiskt ledarskap. Socialchefen, barnomsorgsledaren och daghemsföreståndarna på varje enhet bildar barnomsorgens ledargrupp som driver den pedagogiska verksamheten framåt. I gruppen ingår även specialbarntädgårdsläraren som sakkunnig inom specialpedagogiska frågor. Ledarskapet inom barnomsorgen baseras på fem målord, vilka är: delaktighet, empowerment, tillit, framtidstro och autenticitet. Ledargruppen jobbar aktivt tillsammans för att stärka varje medarbetares arbetsglädje och kunskande så att det mynnar ut i god pedagogisk verksamhet.

- Delaktighet: varje personal inom barnomsorgen ska känna att deras kunskap och bidrag till verksamheten är värdefull.
- Empowerment: varje personal har rätt att känna yrkesstolthet och vara trygg på sin arbetsplats.
- Tillit: öppenhet och ärlighet är fokus i arbetslaget, varje personal har rätt att vara respekterad för sin åsikt.
- Framtidstro: personalgruppen jobbar mot gemensamma mål och har en positiv framtidstro.
- Autenticitet: varje personal har rätt att vara sig själv, man strävar mot gemensamma mål, men olika personer tar sig mot målet på olika sätt.

2.3 Pedagogisk grund

All verksamhet inom barnomsorgen bygger på en god pedagogisk grund och tanke. Med väl genomförd pedagogisk planering och dokumentation synliggörs barnets lärandeprocess för såväl barnet själv som för pedagoger och vårdnadshavare. Barnet är själv aktivt som kunskapssökare och ska känna att lärande är lustfyllt och väl motiverat. Lärandet ska vara upplevelsebaserat och bygga på erfarenheter. Pedagogisk planering och dokumentation innebär kort sagt att barn och pedagoger tillsammans formulerar kunskapsmål och tillvägagångssätt, de genomför och utvärderar arbetet tillsammans för att på så vis synliggöra för barnet vad hen kunde innan och vad hen kan nu. På så sätt görs barnet delaktigt i sitt eget lärande och medveten om kunskapsinhämtningen. Pedagogerna inom barnomsorgen arbetar kontinuerligt med självreflektion och utvärdering av verksamheten för att på så sätt utveckla och förbättra varje moment. Barntädgårdslärarna i grupperna har huvudansvaret för pedagogiken och lärmiljön. Barnomsorgsledaren ansvarar för att det regelbundet hålls pedagogiska träffar för barntädgårdslärarna där pedagogikens grund och arbetssätt diskuteras.

2.4 Förutsättningar för social och emotionell utveckling

Vistelsen på daghemmet ska gynna varje barns självkänsla, självutveckling och empatiska förmåga. Därtill ska barnet lära sig att trivas och fungera både enskilt och i grupp. Systematiskt jobbar man på varje daghem bl.a. med att utveckla barnets känsla kring att ta hänsyn, att känna ansvar, att ha ett fungerande samspel med andra barn och vuxna, att kunna uttrycka sig, att kunna lösa konflikter på ett ändamålsenligt sätt, att lära känna sin egen integritet och att ha tillit till den egna förmågan. Barnet i barnomsorgen lär sig tolka, sätta ord på och förstå sina egna känslor. Alla ska vara trygga i att kunna uttrycka känslor och veta att de blir bekräftade av närvarande vuxna.

2.5 Förutsättningar för kognitiv utveckling

Alla barn ska vara medvetna om sitt eget lärande, känna sig delaktiga och att de har påverkansmöjligheter under hela lärandeprocessen. Detta sker bl.a. genom att pedagogerna arbetar utifrån tanken om god pedagogisk planering och dokumentation, som beskrivs närmare under rubriken *Pedagogisk grund*. Verksamheten på daghemmet ska väcka barnets nyfikenhet och lust till att lära mera. Barnet utvecklas till en aktiv kunskapssökare som kan tolka information, jämföra ting och dra slutsatser för att skapa sin egen bild av omvärlden. Att förstå sambandet mellan orsak och verkan är en av grundförutsättningarna för fortsatt lärande. Språkutvecklingen har även stor betydelse för inlärningsförmågan, vilket är orsaken till att stor vikt läggs på dagliga språkutvecklande aktiviteter på daghemmet, likaså uppmärksammar man varje dag matematiska fenomen i vardagen.

2.6 Förutsättningar för motorisk utveckling

Fysisk aktivitet är ett återkommande moment i de dagliga rutinerna på daghemmet, både genom fri aktivitet och i vuxenledda och styrda aktiviteter. Barn lär med kroppen och barns hjärna och mognad stimuleras under uppväxten av fysisk aktivitet. Genom att stimulera den motoriska utvecklingen och låta barn använda alla sina sinnen öppnar man upp för all form av inläring. Barn har ett naturligt rörelsebehov och ska ges förutsättningar för att kunna ge utlopp för detta. I en tillgänglig och lagom utmanande miljö gynnas både grov- och finmotorisk utveckling.

2.7 Stimulerande lekmiljö

Leken är alltid i fokus i barnomsorgens verksamhet, leken är ett av barnets främsta verktyg för inläring. Det är personalens ansvar att skapa förutsättningar och möjlighet för alla barn att leka i en tillgänglig miljö. Lekmiljön och -materialet ska vara anpassat så att det passar för alla, oberoende av funktionsvariation. Barn lär sig bäst då miljön är inspirerande, lagom utmanande och då den lockar till olika typer av lek, både inomhus och utomhus.

2.8 God omvårdnad och trygghet

Miljön på daghemmet ska vara trygg, tydlig och förutsägbar, vardagen följer rutiner som känns igen från dag till dag. Kost, vila och regelbunden fysisk aktivitet är noga planerat för att passa varje barns individuella behov. Inom verksamheten finns det även plats för spontanitet och flexibilitet. Då situationen tillåter kan dagordningen ändras utifrån barnens, vårdnadshavarnas och personalens förutsättningar och önskemål, dock alltid med barnets bästa i fokus.

2.9 Individanpassat bemötande

Varje barn har rätt att utvecklas och inhämta kunskap enligt sina egna behov, förutsättningar och intressen. Verksamheten utgår från barnets tidigare erfarenheter och kunnande och byggs därefter på utifrån aktuellt behov. Personalen har ett lågaffektivt bemötande i alla situationer och tar hänsyn till varje barns känslor och tankar. För att systematiskt följa med i barnets utveckling och lärande och i ett tidigt skede upptäcka och lägga in stödåtgärder vid svårigheter används det individuella observationsmaterialet Axet, vilket är ett gemensamt observationsmaterial för all barnomsorg på hela Åland.

2.10 Demokratiskt och rättvist bemötande

Alla människor har rätt att bli bemötta med respekt och visad hänsyn, men har också skyldighet att bemöta andra respektfullt och att ansvara för sina handlingar. Att visa empati och förståelse för varandra ligger som grund inom hela barnomsorgens verksamhet. Personalen ansvarar för att vara goda förebilder för barnen, bl.a. genom att vara självkritiska och ha ett reflekterande förhållningssätt gentemot sig själva och varandra. Personalen handleder varje barn i situationer där konflikter kan uppstå så att rättvisa lösningar kan nås. Varje individ ska kunna förmedla sin åsikt, visa sina känslor och känna att de tas på allvar. Genom lek, spel och gemensamma erfarenheter blir varje barn medveten om sina egna rättigheter och att man kan påverka sitt eget liv.

2.11 Jämställt bemötande

Likvärdiga möjligheter till att pröva och utveckla förmågor och intressen ska ges varje barn utan begränsningar från stereotypa könsroller eller andra mönster. Personalen förhåller sig likvärdigt till barn av olika kön och hjälper barnen att vidga, istället för att begränsa, upptäckten av olikheter. Varje människas rättigheter ska alltid tillgodoses oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsvariation. Personalen inom barnomsorgen arbetar utifrån innehållet i landskapsregeringens *Handlingsplan för integrering av genus- och jämställdhetsperspektivet i den åländska barnomsorgen* (Ålands Landskapsregering 2010).

2.12 Ett gott samarbete med hemmen

Vårdnadshavarna har huvudansvaret för barnets fostran, lärande och utveckling. Personalen på daghemmet kompletterar detta genom sin yrkeskompetens och kunskap om barns utveckling. En förutsättning för ett lyckat samarbete är en öppen och ärlig dialog mellan hemmet och barnomsorgen. Ett ömsesidigt förtroende och respektfullt bemötande är av stor betydelse. Genom den dagliga kontakten vid lämning och hämtning skapas goda relationer mellan barnomsorgen och familjen. Vårdnadshavarna ska känna att de är delaktiga och har demokratiska påverkansmöjligheter kring barnets vardag på daghemmet genom ett kontinuerligt informationsflöde och en känsla av att ens åsikter beaktas.

2.13 Anpassat stöd för barn med annat modersmål än svenska

All verksamhet inom barnomsorgen är till gagn för språkutvecklingen. Genom att på flera olika sätt, både auditivt och visuellt, benämna händelser och ting i barnets vardag utökas ordförrådet. Personalen stöder barnets identitetsutveckling genom att respektera och bekräfta användandet av det egna modersmålet. Barn med annat modersmål än svenska har rätt till utökat språkstöd för att kunna tillgodose sig verksamheten på daghemmet på ett optimalt sätt.

2.14 Anpassat specialpedagogiskt stöd i tre nivåer

Det specialpedagogiska stödet inom barnomsorgen på Åland är indelat i tre nivåer. Nivåerna är "flytande" och varierar till form och utförande, men är till för att säkerställa att varje barn tillgodoses just det anpassade stöd de har rätt till. Nivåerna är 1) *Allmänpedagogiskt stöd*, 2) *Specialpedagogiskt stöd* och 3) *Mångprofessionellt stöd*. Alla barn i barnomsorgen hör i grunden till den allmänpedagogiska stödnivån. Då allmänpedagogiskt stöd inte är tillräckligt och svårigheterna kräver mera sätts specialpedagogiska stödinsatser in och därefter ytterligare mångprofessionellt stöd vid behov. De grundläggande stödtjänsterna kan bl.a. bestå av barnträdgårdslärarens allmänpedagogiska kunnande, specialbarnträdgårdslärarens specifika stödmetoder, psykologers medverkan i planeringen och utvärderingen av verksamheten, assistent- eller andra former av extra resurser i barngruppen, handledning från rådgivning eller olika former av kommunalt stöd. Det utökade stödet på mångprofessionell nivå består ytterligare av terapeuter inom t.ex. tal-, ergo- och fysioterapi, eller av olika professionella inom barn- och ungdomspsykiatri. Alla former av stöd ges alltid i samråd med vårdnadshavarna.

3 Centrala ämnesinriktningar

Arbets sättet inom barnomsorgen bygger på att verksamheten planeras utifrån aktuella teman under året. Genom att arbeta tematiskt integreras de olika ämnesinriktningarna naturligt i dagsrutinerna, barnet utvecklas bäst genom att få pröva olika förmågor i naturliga sammanhang under dagen. De centrala ämnesinriktningarna inom barnomsorgen är:

- Språk och kommunikation
- Matematik
- Natur och miljö
- Etik och livsåskådning
- Fysisk aktivitet och hälsoinriktning
- Kulturarv, historia och samhälle
- Konst och kultur
- Musik och drama
- Mediefostran

Mer ingående beskrivningar kring vad som ingår i vart och ett av ämnesinriktningarna kan läsas i *Grunderna för förundervisningen för barnomsorgen i landskapet Åland* (Ålands Landskapsregering 2013), sid. 10–15.

4 Förundervisning

Enligt barnomsorgslagen på Åland har varje barn rätt till minst 20 timmar förundervisning i veckan året innan skolstart. Förundervisningen kan läggas upp på olika sätt, med både åldersblandade och/eller åldershomogena barngrupper. Till förundervisningen hör all pedagogisk verksamhet som medvetet stöder barnets utveckling och lärande. I planeringen och genomförandet av förundervisningen tar man tillvara de vardagliga situationerna under dagen för att stöda barnets inläring inom de centrala ämnesinriktningarna. Även barnets egen delaktighet har stor betydelse i planeringen, genomförandet och utvärderingen.

Året innan skolstart intensifieras inläringen bl.a. genom mera specifika uppgifter för de blivande skolbarnen. Alla barn i förundervisningen har möjlighet att delta i olika former av observationer, så som KTI (kontrollerad tecknings iakttagelse) och skolberedskapsobservationen som ingår i Axet-materialet. Tillsammans med kommunens specialbarntädgårdslärare går barntädgårdslärarna terminsvis igenom varje barns utveckling och lärande för att kunna sätta in extra stödresurser inför skolstarten om så krävs.

4.1 Samarbete med skolan

Under vårterminen året innan skolstart skolas de blivande skolbarnen in i skolans värld genom ett flertal besök i skolmiljön och med besök av mottagande klasslärare till daghemsgruppen. I samråd med vårdnadshavarna går barntädgårdslärarna igenom vilken information kring barnet som ska överföras till skolans personal. Klasslärare, rektor, speciallärare, skolpsykolog, barntädgårdslärare och speciallärare m.fl. träffas därefter för så kallade överföringssamtal där man går igenom den informationsblankett (som följer med i Axet) som vårdnadshavarna godkännt. Vid behov hålls ytterligare möten inför skolstarten där berörda parter deltar. Överföringen från daghem till skola planeras utifrån individuella behov och förutsättningar.